

Dominicus van Soriano

In Sint-Paulus Antwerpen

Een legende
Een schilderij
Een restauratie

Inhoud

<i>Voorwoord</i>	4
<i>Miraculeus schilderij</i>	6
<i>Miraculeuze olie</i>	9
<i>Legende en verwerking</i>	12
<i>Expertenverslag</i>	20
<i>Op een andere manier</i>	24
<i>Colofon</i>	31

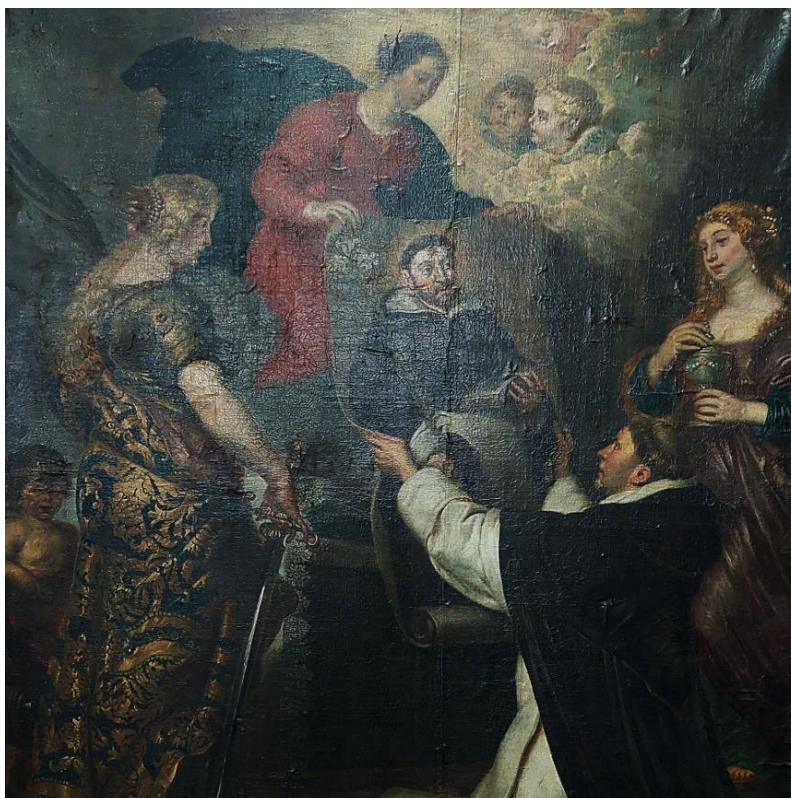
VOORWOORD

De uitgave 2025 van de Sint-Paulusvrienden heeft als thema 'Dominicus van Soriano'. Daar is een speciale reden voor die u verder in dit voorwoord kan lezen.

Aan de zuidelijke muur van het transept in de Sint-Pauluskerk hangt een klein schilderij: Dominicus van Soriano. Was er dan nog een andere Dominicus naast de H. Dominicus van Caleruega of spreken we over dezelfde persoon?

Tot 1833 scheidde een jubee (kooftsluiting of doksaal) het hoogkoor van de rest van de kerk. In het midden ervan hing een schilderij van 'Dominicus van Soriano', een geschenk van Juffrouw Barbara Spers (1635-1654). Zij stierf toen ze amper negentien jaar oud was en schonk bij testament 10.000 gulden voor een nieuw koordoksaal. Ze betaalde hiermee het marmeren altaar van Sint-Dominicus en een marmeren lijst om het schilderij van 'Dominicus van Soriano' in te plaatsen. Haar grafsteen bevond zich aan de ingang van het koor.

Wat begon als opzoekwerk rond Dominicus van Soriano resulteerde in twee artikels voor *PaulLus* (het tijdschrift van de Sint-Paulusparochie). In de lente van 2023 wordt de kerkraad van Sint-Paulus benaderd door die van de Sint-Martinuskerk van Burcht en schenkt deze laatste

een schilderij uit het vroegere klooster van de dominicanessen uit Temse: een afbeelding van de legende van Dominicus van Soriano. Het betreft een groot doek (224x288 cm). De schilder zou niemand minder zijn dan Cornelis de Vos. Het werk is wel aan een grondige restauratie toe. Naar aanleiding van deze schenking doet Armand Storck grondig onderzoek naar de legende en de context ervan. Het resulterend verhaal wordt tijdens een vertelconcert, georganiseerd door de Muziekkapel Sint-Paulus, aan het grote publiek gebracht op 7 oktober 2023. Op het einde ervan wordt het schilderij voorgesteld

De Sint-Pauluskerk bezit al twee schilderijen van Cornelis de Vos: *De geboorte van Christus* en *De purificatie* (de opdracht in de tempel), die beide deel uitmaken van de rozenkranscyclus.

In verschillende artikels schetsen we de achtergrond van het thema *Dominicus van Soriano*.

Als eerste komt de oorsprong van de legende aan bod. Verder wordt duidelijk gemaakt hoe olie van de lamp die voor het oorspronkelijke schilderij in Soriano stond voor mirakels zorgde.

Een uittreksel uit het vertelconcert van 7 oktober 2023 geeft meer achtergrond bij de legende en vertelt hoe het schilderij van het dominicanessenklooster van Temse in de Sint-Pauluskerk terechtgekomen is.

We gaven al aan dat het schilderij hoogst waarschijnlijk van de hand van Cornelis de Vos is. Het expertenverslag van Cornelis de Vos-kenner Katlijne Van der Stighelen legt uit hoe tot dat besluit gekomen werd.

Het schilderij verkeert in zeer slechte toestand en moet grondig gerestaureerd worden. Er is een overeenkomst getekend met vzw De Kunstkliniek die deze opdracht op zich zal nemen. Sara De Wilde en Caroline Meert zijn ervaren restauratrices zodat het schilderij weer zal schitteren zoals weleer.

Koken, en in dit geval restaureren, kost uiteraard geld. De raming bedraagt 61.000 euro. Er is een toelage

bekomen van het Fonds Baillet-Latour (27.000 euro). De Sint-Paulusvrienden hebben zich garant gesteld om de rest van de fondsen te verwerven. Zo heeft de Algemene Vergadering van vzw Sint-Paulusvrienden al twee schijven van 10.000 euro gereserveerd voor de restauratie.

Deze bedragen dekken het nodige budget dus nog niet helemaal. Het is ook mogelijk dat er nog onvoorziene kosten opduiken tijdens de uitvoering van de restauratie.

En nu komen we tot de reden waarom dit jaarboek aan het thema *Dominicus van Soriano* gewijd is. Wij doen namelijk beleefd, maar wel uitdrukkelijk, beroep op de vrijgevigheid van de trouwe steunende leden van de Sint-Paulusvrienden, alsook iedere sympathisant, om het werk in zijn totaliteit te helpen financieren.

U kan uw bijdrage storten op de rekening van vzw Sint-Paulusvrienden, BE45 2200 9085 5589, met vermelding 'Restauratie Dominicus van Soriano'. U bent alvast bedankt voor uw gulheid.

Walter Geluyckens
voorzitter Sint-Paulusvrienden vzw

MIRACULEUS SCHILDERIJ

In de uitgaven mei en juni 2021 van PaulLus, het tijdschrift van de Sint-Paulusparochie Antwerpen, verschenen twee artikelen over Dominicus van Soriano. Dit hoofdstuk is er het eerste van.

In 1510 stichten de dominicanen een klooster in Soriano Calabro, in de teen van Italië. In 1530 verschijnt Onze-Lieve-Vrouw, vergezeld van Maria Magdalena en Catharina van Alexandrië aan de kloosterpoort.

Maria schenkt daarbij aan de broeder portier een zogenaamd *acheropita*, (Byzantijns Grieks): dat wil zeggen, een werk dat niet door mensenhanden is gemaakt. Het schilderij stelt de stichter van de orde voor, de heilige Dominicus, met een boek in de linker- en een lelie in de rechterhand.

Ziel

Dit wonderlijke gebeuren maakt van Soriano één van de belangrijkste bedevaartsoorden in de 17de eeuw. Daar ontstond ook het gezegde: 'Het lichaam van Dominicus wordt bewaard in Bologna, zijn ziel in Soriano'. In 1634 schrijft Silvestro Frangipane een boek over deze verering, meer dan 1600 wonderen worden aan het schilderij toegeschreven.

De Antwerpse dominicaan Abraham Van den Greyn gaat in 1677 op bedevaart naar Soriano. Na zijn bezoek reist pater Van den Greyn naar het hoofdhuis van de orde, de Santa Sabina in Rome. Daar leert hij Antoninus Cloche kennen, een ordebroeder die een paar jaar later magister-generaal van de orde wordt.

Abraham Van den Greyn keert terug naar Antwerpen en wordt in 1685 prior van het klooster en bestuurder van de broederschap van de Rozenkrans. Hij blijft nauwe contacten onderhouden met zijn vriend Antoninus, die hem vertrouwelijke opdrachten geeft en vrijstelt van de gewone opdrachten. Hij krijgt carte blanche om volgens eigen goeddunken de Rozenkranskapel in te richten, Abraham Van den Greyn kan hiervoor over het nodige geld beschikken. En als je niet op een gulden meer of minder moet kijken ... kan je denken dat de Rozenkranskapel in de Sint- Pauluskerk een pareltje werd.

Abraham sterft in 1693, het beeld van de Mater Afflicta of Onze-Lieve-Vrouw van Smarten aan de ingang van de kapel herinnert aan deze prior en prefect van de aartsbroederschap van de Rozenkrans. Het is in 1702 gemaakt door Jan Pieter van Bourscheit de Oude.

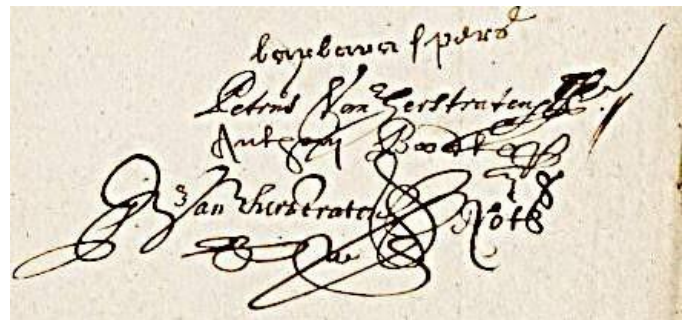
De streek in en rond Soriano wordt een aantal keren door zware aardbevingen getroffen. Bij de eerste in 1659 wordt het klooster zwaar beschadigd en heropgebouwd. In 1783 verwoest een aardbeving klooster en kerk. Waarschijnlijk ging het schilderij dan verloren. De wonderbaarlijke oorsprong van het portret vormt een belangrijk religieus onderwerp in de 17de eeuw in Italië en Spanje. Het is moeilijk te achterhalen welke schilders het origineel hebben gezien.

In onze kerk wordt ook een afbeelding bewaard van de heilige Dominicus van Soriano, het schilderij hangt nu aan de muur naast de Heilige-Kruiskapel. Vroeger maakte het deel uit van de jubee, of doksaal, aan het hoogkoor en hing het boven de centrale poort.

Barbara Spers

Juffrouw Barbara Spers (1635-1654) stierf amper 19 jaar oud en schonk bij testament o.a. 10.000 guldens voor het nieuwe koordoksaal. Ze betaalde hiermee het marmeren altaar van Sint-Dominicus en een marmeren lijst voor het schilderij van Dominicus van Soriano. In haar testament was er eveneens een bedrag gereserveerd voor het (zilver)orgel en het altaar van het Heilige Sacrament. Het koordoksaal werd in 1654-55 gebeeldhouwd door Peter Verbruggen.

Voor haar nagedachtenis werd ieder jaar op 2 augustus een gezongen mis opgedragen. Op haar grafsteen werden tijdens de dienst vier kandelaars met brandende kaarsen geplaatst. De grafsteen bevond zich aan de ingang van het koor. De zerk is verdwenen. Op de grafsteen stond te lezen 'Rust plaetse van Jouffrou Barbara Spers, wiens sonderlinge devotie tot den H. Dominicus in Soriano' ...

Het doek met afbeelding van de heilige Dominicus van Soriano in onze kerk zou geschilderd zijn door Giovanni Lanfranco (Parma 1582- Rome 1647). Lanfranco was een leerling van de gebroeders Caracci en schilderde o.a. in opdracht van paus Urbanus VIII.

Uit het testament van 14 maart 1674 van bisschop Ambrosius Capello o.p. blijkt dat hij het schilderij van

Dominicus in Soriano schenkt aan zijn klooster te Antwerpen: "*ende nog een scilderye van St. Dominicus de Sorisino gescildert van Cavalliero Lanfranchi*". Dat wil zeggen dat het schilderij in bezit was van Capello, maar dat het waarschijnlijk al voor 1636 in bruikleen in de Antwerpse dominicanenkerk hing.

Op het schilderij van Neefs uit 1636 met een binnenzicht van de kerk, staat het oude koordoksaal met in het midden een schilderij van Dominicus van Soriano. Capello is prior in Antwerpen van 1634 tot 1637. Spreken we over hetzelfde schilderij of waren er twee van Dominicus van Soriano in omloop? Lees in het volgende hoofdstuk het tweede deel over de wonderbaarlijke afbeeldingen van Dominicus in Soriano!

Walter Geluyckens

Bronnen:

- A.M. Bogaerts o.p, Dominicanen te Antwerpen, Sint-Paulusinfo blz 20-21
- Met dank aan Greet Smets voor haar opzoekingen naar Lanfranchi.
- Met dank aan Alfons Vandenwyngaert voor de opzoeking naar de notarisakte van Barbara Spers. (notaris J. Van der Herstraten 30 juli 1654)

MIRACULEUZE OLIE

In het vorige hoofdstuk vertelden we het verhaal van het miraculeuze schilderij van Dominicus in Zuid-Italië en hoe Barbara Spers, een rijke Antwerpse jongedame, een speciale band had met een kopie van dat werk in de Sint-Pauluskerk.

Dominicanen

Deel 1 eindigde met een cliffhanger: was er nog een tweede of zelfs een derde schilderij van Dominicus in Soriano in de Sint-Pauluskerk? Tijdens het onderzoek naar de wijding van onze kerk op 16 februari 1571 bleek dat bisschop Van Mierlo toen vijf altaren heeft gewijd, waarvan één van de H. Dominicus. We hebben er het raden naar welk schilderij er aan dat altaar hing en waarschijnlijk is het vernietigd tijdens de calvinistische overname van de kerk, vóór 1585.

Op het interieurschilderij van onze kerk van Pieter Neefs uit 1636 zien we de Dominicusafbeelding die we nu nog kennen boven de poort van het doksaal hangen. Links naast de poort staat een Dominicusaltaar met een moeilijk te onderscheiden schilderij. Mogelijk is het 'wishful thinking' om onderaan het schilderij dominicanen te ontwaren en bovenaan Maria, Catharina van Alexandrië en Maria Magdalena, die het oorspronkelijke doek aan de paters van Soriano overhandigen?

Gaspar De Craeyer schildert immers pas rond 1655 zijn Maria die aan Dominicus verschijnt, terwijl die bezig is met een zelfkastijding, dus het is mogelijk dat deze tweede Dominicus in Soriano tot 1655 aan een eerder Dominicusaltaar hing. We vermoeden dat Neefs een *artist's impression* gaf van hoe het doksaal met de altaren er later moest gaan uitzien.

Devote dinsdagen

Onze redenering, maar dan met een meer realistische kijk op het altaar, wordt gestaafd door een boekje, uitgegeven in Antwerpen in 1657 en geschreven door een predikheer van het Antwerpse klooster, Franciscus Deurwerders.

Het werkje heet "De dynsdaegsche devotie tot den Heylighen. Dominicus". Ik bespaar u de details, maar het gaat om een oproep om 15 dinsdagen per jaar bij de predikheren aan het Dominicusaltaar te komen bidden, biechten en ter communie gaan. Vooraan in het boekje zien we een tekening van een altaar, met een schilderij van Dominicus in Soriano. Een predikheer bedient de communicanten en links en rechts van het altaar zien we dominicanen die de biecht horen. De pater rechts geeft net de absolutie aan een dame.

Links onderaan staat de naam van de tekenaar: Erasmus Quellinus (niet zichtbaar op de afbeelding). Dit is dus een tekening van een Dominicusaltaar, gemaakt door een beroemde Antwerpse kunstenaar die betrokken was bij projecten in de Sint-Pauluskerk, gepubliceerd door een Antwerpse predikheer, in een boekje uitgegeven in Antwerpen. Het is daarom niet onwaarschijnlijk om te veronderstellen dat we hier weer een andere versie zien van ons Dominicusaltaar uit de eerste helft van de 17de eeuw.

Het is duidelijk dat de afbeelding van Dominicus in Soriano een grote aantrekkingskracht uitoefende op zowel dominicanen als gelovigen. Die kracht werd nog sterker toen er, eerst in Italië en later in andere Europese landen, mirakels werden bevestigd, nadat zieke en lijdende gelovigen behandeld waren met olie uit de lamp die voor het originele schilderij van Soriano brandde.

Borstkanker

Ook in Antwerpen geschieden zo een paar mirakels en pater Deurwerders beschrijft een merkwaardig geval uit 1635 in zijn "Dynsdaegsche devotie". Het komt er op neer dat in 1635 de Antwerpse Catharina vander Vaert al 17 jaar lijdt aan kanker in haar linkerborst, ondanks verscheidene behandelingen door 'doctoren en chirurgijns'. Wanneer Catharina ingewreven wordt met olie uit de lamp die in Soriano voor Dominicus brandt is zij 'met de derde bestrijkinghe schielijck ghesondt

In't jaer 1635. Catharina vander Vaert, woonachtigh tot Antwerpen/ was ghepij- nigh gheweest ongheneselijck / naer het oordeel der Doctoren ende Chirurgijns / van den Kanker in haer sincke borst/ ende hadde dien gehadt seventhien jaeren langh/ niet teghenstaende verschepde remedien daer toe ghedaen. Ghestreken zijnde met d'Olie van de Lampe/bzandende te Soriano, voor het Beeldt van den H. Dominicus, is sy met de derde bestrijckinghe schtelijck ghesondt gheworden; ghelijck bevestigt heeft den Erweerdighsten Heere Gaspar Nemius, Bisschop van Antwerpen/ op den 14. dagh van de maendt Augustus/ in't jaer 1635.

gheworden! Op 14 augustus 1635 bevestigt Gaspar Nemius, bisschop van Antwerpen, het gebeuren.

Frederik Van den Abeele onderzoekt in 2015 de omstandigheden van deze miraculeuze genezing, op basis van documenten in het bisschoppelijk archief en de kathedraal. Hij beschrijft hoe Catharina vander Vaert haar lot in handen van Dominicus in Soriano legt, op aanraden van de Antwerpse pater Dominicus ab Arbore (Van den Boom).

Deze pater zal haar eigenhandig driemaal insmeren met de olie uit Soriano. Medisch specialist Lazarus Marcquis bevestigt dat de zwaar aangetaste borst van Catharina onverklaarbaar en dus miraculeus 'gezond, blank, zacht en gelijkvormig' is geworden, in tegenstelling met de toestand voorheen (blauw van kleur en volledig verhard). Ook andere medici zullen dit nadien bevestigen.

Van den Abeele beschrijft welke kankers door artsen in de 17de eeuw herkend werden en dat deze regelmatig overgingen tot amputatie van het aangetaste lichaamsdeel. De aandoening werd echter vaak als ongeneeslijk bestempeld omdat de overlevingskansen in elk scenario gering waren.

Lazarus Marcquis (1571-1647) is in 1635 dokter van Pieter Pauwel Rubens. Marcquis zal na zijn dood begraven worden in de predikherenkerk, net voor de grafkelder van Michael Ophovius, de biechtvader van Rubens. De Antwerpse wereld is ook in de 17de eeuw klein. Marcquis is een befaamd dokter, anatoom en lector in de chirurgie en in 1620 medeoprichter van het 'Collegium medicum Antverpiense'. De reputatie van een zo befaamde arts is natuurlijk een enorme steun voor de Antwerpse dominicanen. Als Marcquiseen mirakel vaststelt, dan zal een bisschop het moeilijk kunnen ontkennen.

In 1635 zijn de dominicanen in Antwerpen op zoek naar financiële middelen. Het hoogkoor is afgewerkt met zware inspanningen en nieuwe projecten naderen. Een miraculeuze genezing in hun kerk staat garant voor een nieuwe toestroom van gelovigen. De zaak Catharina vander Vaert staat niet alleen. Er is nog minstens één gelijkaardige genezing beschreven in Antwerpen en tientallen in gans Europa.

Dominicus in Soriano blijft intrigeren. Ook het schilderij met marmeren kader in de zuidelijke dwarsbeuk van de Sint-Pauluskerk heeft al zijn geheimen nog niet prijsgegeven.

Armand Storck

Bronnen

- Rijksmuseum Amsterdam, Interieur van de Antwerpse dominicanenkerk, detail
- Artikel gepubliceerd in tijdschrift 'Op het lijf geschreven: lichaam en erfgoed' Jaargang 5, nr3, 2015

Maria schenkt het portret van de heilige Dominicus aan de kerkbewaarder van Soriano

Legende en verwerving

Op 7 oktober 2023 werd in Sint-Paulus een vertelconcert gegeven waarin de legende van 'Dominicus van Soriano' uitgelegd werd, alsook hoe de kerk een schilderij met dit thema, van de hand van Cornelis De Vos, in haar bezit heeft gekregen. Armand Storck deed het nodige opzoekwerk en stelde de tekst samen.

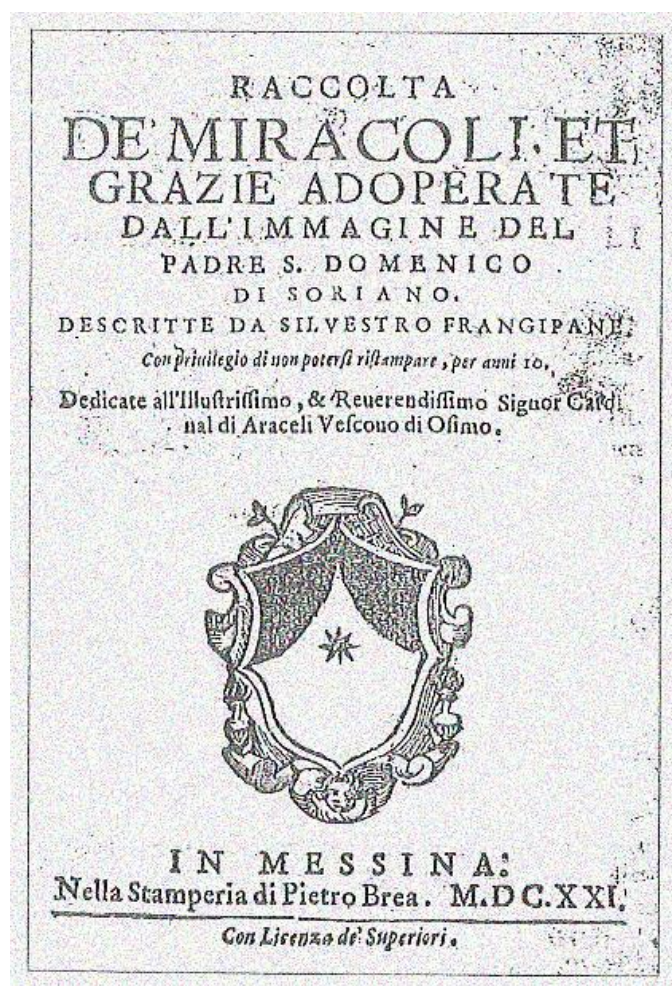
In dit hoofdstuk geven we een verkorte versie weer van de essentie van de legende en de verwerving van het schilderij.

Het verhaal begint in Calabrië

Het eerste kwart van de 17de eeuw is, op zijn zachtst uitgedrukt, woelig voor de dominicanen in het zuid-Italiaanse Calabrië. Door de toenmalige magister-generaal, een aanhanger van de harde lijn, wordt Silvestro Frangipane, een vertrouweling, aangesteld als magister van de Calabrese dominicaanse provincie. Die brengt alle kloosters die onder zijn verantwoordelijkheid vallen terug tot de strikte dominicaanse regels. Hij vindt in die provincie het ideale klooster om in de internationale schijnwerpers te zetten als baken van het ware, contrareformatorische katholieke geloof *à la dominicaine*: het klooster in Soriano.

Frangipane ontdekt in Soriano een sluimerend mirakel, dat op zijn beurt een bron van mirakels wordt. Hij begint de wonderen te onderzoeken en op te lijsten en dat resulteert in 1621 in een boek, dat in de hele wereld verspreid en vertaald zal worden: *Raccolta dei Miracoli dall'Immagine del padre San Domenico di Soriano*. Het duurt bijna een eeuw voor het wonder van Soriano op die manier bekend wordt en dat heeft alles te maken met de complexe raderen van de internationale politiek in die periode.

De oprichting van het klooster van Soriano is ook al miraculeus, zij het bescheiden. In Catanzaro, twee dagen stappen ten noorden van het dorp, leeft in het begin van de 16de eeuw broeder Vincenzo. Op een nacht

in december 1510 wordt hij wakker en ziet met grote schrik de stichter van zijn orde, de heilige Dominicus, voor zich staan. Die geeft hem opdracht om naar Soriano te gaan en er een klooster te stichten.

Vincenzo denkt dat hij hallucineert, doet niets en het is pas na een derde verschijning van Dominicus, dit keer met een dreigend gezicht, dat Vincenzo naar Soriano trekt. Daar wordt hij met open armen ontvangen, want de franciscanen hadden net aan de bevolking gemeld dat zij geen interesse hadden om in het dorp een klooster te bouwen. Nog dezelfde maand, in december 1510, wordt het dominicanenklooster in Soriano gesticht.

De namen van de vier broeders die er twintig jaar later, in 1530, wonen zijn bekend. 'Vier' lijkt geen indrukwekkend aantal en dat heeft zijn redenen. In Calabrië schieten vanaf de 13de eeuw kloosters van dominicanen en franciscanen als paddenstoelen uit de grond. De franciscanen weigeren om een klooster in Soriano te bouwen, omdat ze er al één hebben in Arena, amper 13 kilometer daarvandaan.

Drie vrouwen

In 1530 gaan de vier dominicanen in het klooster van Soriano hun rustige gangetje. Domenico is de prior, er zijn Stefano, Tommaso en Lorenzo, de koster. Ze worden bijgestaan door lekenbroeder Natale. In de nacht van 14 op 15 september, om half drie 's morgens, gaat koster Lorenzo als eerste naar het koor, om de kaarsen aan te steken voor de eerste getijden. De man schrikt zich een hoedje wanneer hij in het kerkje drie vrouwen ziet. Hij denkt dat hij de deur is vergeten te sluiten en loopt naar de dames. De vrouw met de meest majestueuze verschijning vraagt hem beleefd: "Hebt u in deze kerk afbeeldingen van de heilige Dominicus?"

Broeder Lorenzo antwoordt naar waarheid dat er alleen een vervaagd geschilderd portret op de altijd vochtige muur boven het altaar te vinden is. De vrouw geeft hem vervolgens een opgerold doek, waar Lorenzo onmiddellijk mee naar prior Domenico stormt. De broeders zijn intussen klaarwakker, ze onttollen het doek en merken dat het een prachtig schilderij van de heilige Dominicus is. Inmiddels waren de vrouwen verdwenen, ondanks het feit dat de deuren goed op slot zitten.

De volgende nacht verschijnt de heilige Catharina, maagd en martelares van Alexandrië, nog een keer en onthult de namen van de vrouwen die de nacht daarvoor verschenen: de heilige Maagd, Maria Magdalena en zij zelf, beschermster van de dominicaanse orde. Er volgt nog wat geharrewar, omdat de broeders het schilderij niet precies hebben opgehangen waar de heilige dames het hebben aangeduid, maar uiteindelijk hangt de wonderbaarlijke afbeelding op de vochtige muur boven het altaar van het kloosterkerkje van Soriano in Calabrië.

Broeder provinciaal, Silvestro Frangipane beschrijft het schilderij 90 jaar later, in zijn *Miracoli* van 1621. "Het is niet gemaakt door mensenhanden en is ongeveer vijf

handpalmen en een kwart hoog (ongeveer 1,3 meter). In zijn rechterhand heeft Dominicus een boek en in zijn linker een lelie. Hij heeft een smal gezicht en een wat rossige baard. Habijt en mantel laten zwarte schoenen onbedekt. Het schilderij toont kunstzinnige ingrepen, die enkel in de hemel gemaakt kunnen zijn.”

Omdat de afbeelding door een hemelse hand is gemaakt mag je de term ‘schilderij’ eigenlijk niet gebruiken. De Byzantijnse Grieken noemen zulke afbeeldingen dan ook *akheiropoiētos* - niet door mensenhanden gemaakt - net zoals ook sommige iconen.

Frangipanes boek wordt ondertussen in hoog tempo herdrukt, vertaald en verspreid. Hij vertelt niet alleen over het mirakel met het schilderij in 1530, maar over vele andere wonderen, die vanaf de 17de eeuw plaatsvinden in Soriano, in Calabrië of in Italië. In het derde kwart van de 17de eeuw zullen er door tussenkomst van Dominicus van Soriano wereldwijd nog meer wonderen geschieden en zo komen we aan een totaal van 1.600 mirakels, toegeschreven aan Soriano.

Copycats

Na het verschijnen van Frangipanes boek in 1621, willen veel dominicaanse kloosters een kopie verwerven van de afbeelding van Dominicus van Soriano. Samen met de vele pelgrims komen rond 1625 steeds meer schilders en tekenaars hun artistieke kwaliteiten ter plaatse testen. Ze proberen allemaal om een kopie te maken van een afbeelding die niet door mensenhanden is gemaakt. In het begin krijgen de echte kopieën nog een tekst ‘dit is een echte kopie van Dominicus in Soriano’. Er worden zoveel kopieën van de afbeelding gemaakt, dat kunstenaars van het luie soort al gauw de verre reis naar Calabrië niet meer ondernemen, maar kopieën van de kopieën beginnen te produceren. De tekst ‘echte kopie’ wordt mee gekopieerd. We vinden er nog altijd tientallen in kerken, kloosters en musea over heel de wereld. Wij moeten gelukkig niet ver zoeken om een, waarschijnlijk heel vroege, ter plaatse gemaakte, kopie van de originele afbeelding in Soriano te vinden. In de zuidelijke dwarsbeuk van Sint-Paulus hangt een schilderij dat wellicht al in 1632 in de archieven vermeld wordt.

Sterker nog: de afbeelding staat geschilderd op het befaamde interieurgezicht van de Antwerpse dominicanenkerk, een werk van Pieter Neefs uit 1636.

De vroegste, dus waarschijnlijk waarheidsgetrouwe kopieën, vertonen allemaal dezelfde kenmerken, die beschreven worden door Silvestro Frangipane. Ze zijn zonder tierelantijntjes geborsteld. Dit schilderij in Sint-Paulus voldoet aan de eigenschappen, beschreven door Frangipane. Het is ongeveer 1,3 meter hoog, *check*. In zijn rechterhand heeft Dominicus een boek en

in zijn linker een lelie, *check*. Hij heeft een smal gezicht en een wat rossige baard, *check*. Habijt en mantel laten de zwarte schoenen onbedekt, *check*. Kortom, het lijkt erop dat deze Dominicus van Soriano in Sint-Paulus een naar waarheid en ter plekke gemaakte afbeelding is.

Antwerps mirakel

De pelgrims brengen allemaal een souvenir mee, zoals dat gaat als je op reis gaat. De meest spectaculaire mirakels van Soriano, de ongelooflijkste genezingen, gebeuren nadat de patiënten worden ingewreven met olie van de lamp die brandt voor de originele afbeelding van Dominicus in Soriano. Die lampolie wordt meegebracht door paters en pelgrims en wordt cruciaal voor zijn verering in Sint-Paulus.

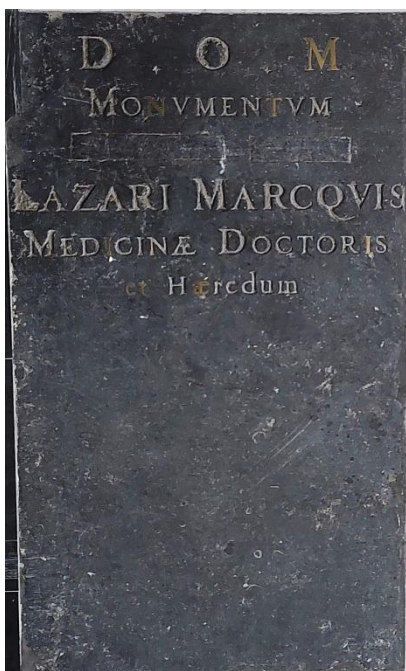
“Anno 1632 was binnen Antwerpen een dochterken, genaamd Catharina Praet, zo lam van voeten dat in generlei manieren en konde staan”. Zo begint de Gentse dominicaan Myleman in 1649 zijn relaas over de wonderen van Soriano bij de predikheren van Antwerpen.

„ Nos Joannes Malderus Episcopus Antverpiensis, examinatus, & expensis supradictis attestationibus, auditoque defuper Theologorum, ac piorum virorum judicio, factionem supranominatae Catharinae Praet declaramus per praesentes: videri nobis precibus, & meritis S. Dominici miraculose esse obtentam. Datum Antverpiae 12 Januarii 1633 signatum erat. Joannes Episcopus Antverpiensis.

In 1635 volgt een tweede interessant mirakel in deze kerk, dat veel ruchtbaarheid krijgt en een toevloed aan gelovigen in de Sint-Pauluskerk teweeg brengt. De Antwerpse Catharina vander Vaert lijdt al 17 jaar aan kanker in haar linkerborst, ondanks verscheidene behandelingen door ‘doctoren en chirurgijns’. Wanneer Catharina door pater Dominicus ab Arbore - Van den

Boom - ingewreven wordt met olie uit de lamp die in Soriano voor Dominicus brandt, is zij *met de derde bestrijkinghe schielijck ghesondt gheworden*. Op 14 augustus 1635 bevestigt Gaspar Nemius, bisschop van Antwerpen, het mirakel.

Medisch specialist Lazarus Marcquis bevestigt dat de zwaar aangetaste borst van Catharina onverklaarbaar en dus miraculeus genezen is. Marcquis is een befaamd dokter, anatoom en lector in de chirurgie en medeoprichter van het *Collegium medicum Antverpiense*, van wie we de grafsteen nog altijd in Sint-Paulus kunnen zien. De reputatie van een zo befaamde arts is natuurlijk een enorme steun voor de Antwerpse dominicanen. Als specialist Marcquis een mirakel vaststelt, dan zal een bisschop het moeilijk kunnen ontkennen. Een nieuwe toevloed aan gelovigen is het resultaat.

Interieurgezicht

In 1636 maakt Pieter Neefs een interieurgezicht van de Sint-Pauluskerk. We zien onze Dominicus in Soriano boven de poort van het doksaal (koorafsluiting) en rechts het oude Sacramentsaltaar, waar op dat moment *Jezus valt onder het kruis* van Antoon Van Dyck hangt. Aan de andere kant van de poort, de noordzijde, vinden we het oude Dominicusaltaar met daarin een schilderij met weer een afbeelding van Dominicus in Soriano, maar dit keer de mise-en-scène van de overhandiging van de afbeelding door Maria, Catharina van Alexandrië en Maria Magdalena aan de koster van Soriano.

Na de eerste iconografische golf van Dominicus in Soriano van de jaren 1620 komt er een decennium later een tweede op gang. In plaats van kopieën van de afbeelding van Dominicus gaat het dit keer om de mise-en-scène van het gebeuren. Er worden tientallen schilderijen met het onderwerp geproduceerd, vooral door Italiaanse en Spaanse kunstenaars. In het begin volgen kunstenaars strak de legende van 1530, maar na enkele jaren - ze kunnen het niet laten - beginnen ze te improviseren.

Het doksaal zou onnoemelijk veel geld kosten. Gelukkig schenkt een particulier, Barbara Spers, een legaat van 10.000 gulden (ongeveer 2/3 van het geraamde bedrag), maar koppelt daar een voorwaarde aan. Barbara is gepassioneerd door Dominicus van Soriano en eist dat het schilderij boven de poort van het doksaal wordt gehangen. Onder de afbeelding komt een tekst *in memoriam van Barbara Spers* die u nu nog altijd kan lezen. Barbara wordt aan de doksaalpoort begraven.

Dominicanessen

Voor het vervolg van ons verhaal verlaten we tijdelijk de Sint-Pauluskerk en trekken we naar het zoete Land van Waas van de 17de eeuw. Daar ligt in Temse het klooster

van de dominicanessen, Sint-Anna Consolatie. Temse is in de 17de eeuw een onveilig oord, waar afwisselend doortrekkende legers en andere bandieten het vuur letterlijk aan de schenen van de bewoners leggen.

De dominicanessen van Temse kijken al langer uit naar een refuge, een vluchthuis in Antwerpen en in 1621 komen enkele zusters zich vestigen in de Mutsaertstraat. De predikbroeders van het nabijgelegen klooster aan Sint-Paulus zorgen voor het geestelijke welzijn van de zusters, gaan er de mis voor in de kapel en horen de biecht. In 1783 doekt keizer Jozef II het Antwerpse klooster van de zusters op. De gebouwen én de hele inboedel worden verkocht. De zusters blijven in Antwerpen wonen en houden contact met elkaar.

Ook de dominicanessen van het moederhuis in Temse moeten gedwongen hun klooster verlaten. De gebouwen veranderen van eigenaar, maar blijkbaar blijven de kunstwerken ter plaatse, waarschijnlijk vanwege de geringe of niet herkende kwaliteit. Ook de Franse verlichte geesten besteden een decennium later amper aandacht aan het klooster.

De archieven van de dominicanessen van Sint-Anna Consolatie vind je nu in het Rijksarchief in Gent. Het is natuurlijk niet leuk wanneer je in de map 'inventaris van het klooster' alleen maar info over hun documenten vindt, niets over hun kunstwerken. Want ondertussen zijn we wel heel erg geïnteresseerd geraakt in de schilderijen van dat voormalige klooster. Waar zijn die naartoe?

Iets verder stroomafwaarts van Temse ligt Burcht. De Sint-Martinuskerk beheerst er het kerkplein. De dominicanessen van Temse van daarnet waren ontbonden door Jozef II en de gebouwen met meubilair en kunstwerken werden wellicht opgekocht door een stroman. Zo komt de Sint-Martinuskerk in Burcht in 1828 in het bezit van een schilderij uit de boedel van het voormalige dominicanessenklooster van Sint-Anna Consolatie in Temse.

De kerk is ondertussen ontwijd en krijgt een nieuwe

bestemming. Als de plannen gerealiseerd worden die nu op tafel liggen, dan blijft de Martinuskerk ook in de toekomst een schitterende ontmoetingsplek voor alle Burchtenaren. De laatste kerkraad moest noodgedwongen op zoek naar een nieuw onderdak voor kunstwerken en meubilair en dat is wonderwel gelukt. Uw geliefde Sint-Pauluskerk viel mee in de prijzen.

Cornelis de Vos?

In het archief van de heemkundige kring van Burcht bevindt zich een boek met notulen van de kerkfabriek en een inventaris van de Sint Martinuskerk. Het boek vangt aan in 1842 en geeft een overzicht van de collectie van de kerk. Het boek meldt een schilderij van de H. Dominicus en OLV, een nauwkeurigere omschrijving ontbreekt. Er staat wel dat het uit de kloosterkerk van Temse komt en dat het geschilderd zou zijn door Cornelis De Vos, broer van Martinus. De Sint-Martinuskerk heeft er 48 gulden voor betaald. Het is dit schilderij dat geschonken werd aan onze Sint-Pauluskerk. Het thema van Soriano is op het lijf geschreven van de dominicanenorde en Cornelis de Vos.

Alles wat hierover verteld werd komt samen in dit schilderij, de afbeelding van Dominicus en de overhandiging ervan aan Lorenzo de koster, die ze geknield in ontvangst neemt. Het doek is in slechte staat, bovenaan hangt het los in het kader en er zijn meerdere kleine en grote beschadigingen. Maar wat een schoonheid en zin voor detail straalt het uit.

Beschrijving

Links staat Catharina van Alexandrië, gekleed in een prachtige mantel. Ze draagt een kroontje omdat ze een prinses is, de dochter van koning Costes. Op het schilderij houdt Catharina het heft van het zwaard waarmee ze onthoofd werd losjes vast met haar rechterhand. Een zwierige palm houdt ze in haar linkerhand.

Catharina en Maria Magdalena op dit schilderij weten dat ze een bijrol hebben, die een zekere terughoudendheid vraagt. Dat zie je aan hun gezichten.

De drie hoofdfiguren op ons schilderij staan onder elkaar, Maria, Dominicus en Lorenzo. Maria houdt de afbeelding van Dominicus vast met beide handen, zodat Lorenzo ze kan aannemen en bekijken.

De schilder heeft het boek van Frangipane niet, of niet goed, gelezen, want het boek en de lelie staan andersom, maar de ster op het voorhoofd van Dominicus is duidelijk aanwezig als attribuut. Er verscheen bij zijn doopsel een soort ster op zijn voorhoofd en die is een symbool geworden van Sint-Dominicus en van de orde die hij heeft gesticht.

De kunstschilder die dit werk maakte is een meester. Dat merk je aan de details. Kijk maar eens mee naar de handen van koster Lorenzo of die van Catharina en naar de zalfpot, het attribuut van Maria Magdalena, of naar de parels die door haar haar geweven zijn, de prachtige oorbellen. Kijk naar het mooie gelaat van Lorenzo, die niet begrijpt wat hem overkomt of dat van Dominicus, met de zevenpuntige gouden ster op zijn voorhoofd, die er in 3D lijkt te schitteren.

We zijn blij met dit geschenk. We zullen het koesteren en de fondsen zoeken om het te restaureren, zodat het werk in volle glorie kan bewonderd worden door onze bezoekers.

Ingekorte versie van een oorspronkelijke tekst van

Armand Storck

EXPERTENVERSLAG

Katlijne Van der Stighelen (1959) is een Belgische kunsthistorica. Ze staat bekend om haar onderzoek en publicaties over vrouwelijke kunstenaars in de Nederlanden, over portretschilderkunst door de Vlaamse meesters en als experte van de schilder Cornelis De Vos. Ze heeft een studie gemaakt van het schilderij 'Maria schenkt het portret van de heilige Dominicus aan de kerkbeewaarder van Soriano' om de maker ervan te verifiëren en te bevestigen.

Het schilderij *De Maagd Maria overhandigt in het bijzijn van Catharina van Alexandrië en Maria Magdalena een in de hemel vervaardigd schilderij van Dominicus aan de kerkbewaarder van Soriano* is afkomstig uit de kerk van de zusters-dominicanessen in Temse en werd ten laatste in 1842 (?) overgebracht naar de Sint-Martinuskerk van Burcht en vandaar in 2023 overgedragen door de Sint-Martinuskerk van Burcht aan de Sint-Pauluskerk in Antwerpen.

Het monumentale schilderij op doek (224cm x 288cm) is een altaarstuk dat past binnen de nieuwe contrareformatorische context. In de Zuidelijke Nederlanden was men goed vertrouwd met het thema waarbij de Maagd Maria het 'portret' van de heilige Dominicus overhandigt aan de koster van Soriano. Een olieverfschets van

Afbeelding 1

Afbeelding 2

Gaspar de Crayer, mogelijk als ontwerp voor een gravure bedoeld (afbeelding 1) en een schilderij van Antoon van den Heuvel (afbeelding 2) tonen een zeer vergelijkbare compositie.

Wegens de centrale rol van Maria in relatie tot de heilige Dominicus paste deze iconografie perfect in dominicanenkerken. Uit de inventaris van de goederen die zich in 1842 bevonden in de Sint-Martinuskerk van Burcht blijkt dat het schilderij afkomstig was uit de kerk van het klooster van Temse en dat het schilderij bekend stond als zijnde van de hand van Cornelis de Vos. De 19de-eeuwse informatie moet gebaseerd zijn op oudere rekeningen aangezien ook het bedrag van aankoop, met name 48 gulden, werd genoteerd.

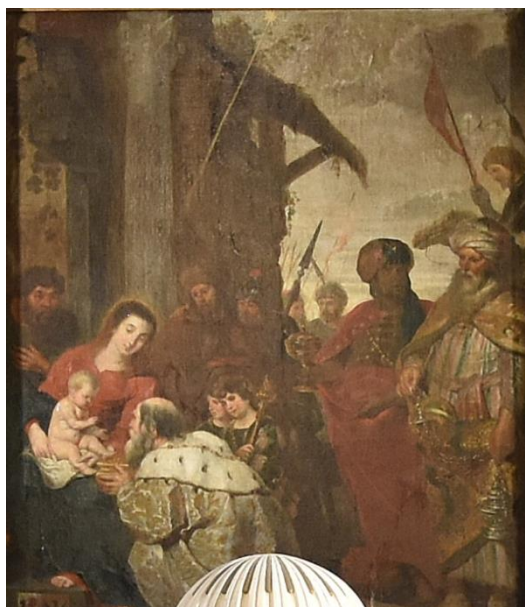
Inventaris van *stukken van verscheijden aerd bevonden in de kerk van Burght 1842 [...] eene schildery hangende op den hoogen choor verbeeldende den h. Dominicus en O.L.V. Komende uyt de Kerk van tKlooster van Temsche*.

De aanvulling in de marge is voor dit schilderij nog belangrijker: *'+ geschilderd door Cornelius de Vos broeder van Martinus. En gekogt voor 48 guldens'*.

Omdat de dominicanessen een refugehuis hadden in Antwerpen ligt het voor de hand dat de Antwerpse kloosterlingen bemiddelden voor de bestelling van het schilderij bij Cornelis de Vos. Als men ervan uitgaat dat het schilderij afkomstig is uit 'de kerk van het klooster' staat het zo goed als vast dat de opdracht aan De Vos werd gegeven door de dominicanessen van het klooster van Sint-Anna-Consolatie in Temse.

Afbeelding 3: Kruisoprichting Wechelderzande

Afbeelding 4: Aanbidding van de koningen Moorsel

Afbeelding 5: Kruisafneming Waregem

Dat het altaarstuk effectief van de hand is van De Vos wordt bevestigd door stilistische analyse en toetsing aan andere historiestukken van zijn hand. Er moet op worden gewezen dat de stijl van het monumentale doek wel degelijk verschilt van de stijl die Cornelis de Vos toepaste in zijn *Geboorte van Christus* en de *Presentatie in de tempel* die deel uitmaken van de Rozenkranscyclus in dezelfde Sint-Pauluskerk, een ensemble dat ca. 1617 werd besteld en onder supervisie van Pieter Paul Rubens werd uitgevoerd. Deze twee werken behoren tot de oudste historietaferelen die van De Vos bekend zijn, ze zijn op paneel geschilderd en meten 220 bij 160 cm. Het schilderij met *De Maagd Maria die een in de hemel vervaardigd schilderij van Dominicus aan de kerkbewaarder van Soriano overhandigt* is op doek geschilderd en is bijna dubbel zo groot. Het schilderij kan daarom worden vergeleken met andere monumentale altaarstukken, zoals *De Kruisoprichting* in Wechelderzande (Afbeelding 3) van 1626 (doek, 305 x 210 cm)¹ en *Aanbidding van de koningen* in de Sint-Martinuskerk van Moorsel (Afbeelding 4) van ca. 1631 (doek, 240 x 184cm)². Een vergelijking tussen de schilderijen toont aan dat de figuren op het schilderij dat afkomstig is uit Temse minder vormvast zijn weergegeven

en dat de compositie iets minder is uitgebalanceerd. Daarom ligt een latere datering, ca. 1640-1650, meer voor de hand. Het schilderij met de *Kruisafneming* in de Sint-Amandus en Blasiuskerk van Waregem (Afbeelding 5), gesignd en 1650 gedateerd (doek, 300 x 205 cm) kan daarom als een nog beter referentiepunt dienen. Interessant is ook dat De Vos aan het einde van zijn leven (ca. 1650-1651) twee taferelen schilderde uit het leven van Sint-Augustinus, namelijk de H. Augustinus bij keizer Honorius en de H. Augustinus die Innocentius geneest. De werken waren bestemd voor de Antwerpse Sint-Augustinuskerk³.

Ondanks de late datering is het schilderij een majestatische getuigenis van de Antwerpse monumentale schilderkunst. De interactie tussen de leden van de 'Sacra Conversazione' is kundig gesuggereerd. De positionering van Maria en de twee vrouwelijke heiligen op een soort van podium bovenaan de treden waarop de kerkbewaarder zit, verlaagt letterlijk de drempel voor de toeschouwer die zich achter hem kan scharen. De staat waarin het schilderij zich bevindt doet helaas afbreuk aan de artistieke kwaliteiten. Het coloriet heeft sterk geleden onder de

¹ Van der Stighelen & Vlieghe, 1994, p. 63, afb. 24

² Van der Stighelen & Vlieghe, 1994, p. 62, afb. 63. Door het KIK ten onrechte toegeschreven aan Pieter van Mol

³ Van der Stighelen & Vlieghe, 1994, p. 52, afbn. 102-103

verdonkerende vernislagen. Het staat vast dat na restauratie de rijkelijke kostuums van de heiligen hun initiële aantrekkingskracht zullen terugkrijgen. De Vos is een meester in de weergave van gewaden met goudbrokaat en paarse zijde, zoals ook hier aanwezig.

Karakteristiek is ook de manier waarop hij de kapsels versiert met veelkleurige linten en parels. Ook de putto met de krullen die links van de H. Catharina de blik op de toeschouwer richt is een motief dat herhaaldelijk in zijn historiestukken voorkomt.

De lichtwerking zal eveneens pas na behandeling in te schatten zijn. De flitsende stralen die van achter Maria de ruimte binnenvallen zijn nauwelijks nog te onderscheiden. Een vast motief dat wel vaker opduikt in de historiestukken van Cornelis de Vos is de putto die uiterst links of rechts het beeldvlak aanvult en verlevendigt, zoals ook in het *Mystieke Huwelijk van de H. Catharina*, in de *Staatliche Kunsthalle* in Stuttgart van ca. 1630/1632⁴ en in *De Kroning van de Overwinnaar*, in Braunschweig, Herzog Anton-Ulrich Museum van ca. 1626/1630⁵.

De originele prijs die in het in de 19de-eeuwse document voor het schilderij wordt opgegeven lijkt realistisch hoewel het bedrag voor een doek van deze afmetingen als relatief goedkoop moet worden aangezien. In 1635 bezat de Antwerpse kunsthandelaar Van Immerseel een schilderij van De Vos dat wordt omschreven als zijnde een *Onse lieve Vrouw met Ste Cathelyne*. Het was geschilderd op koper en voorzien van een ebbenhouten lijst. Het geheel kostte 42 gulden. Dat het op koper werd geschilderde verwijst naar een kleiner formaat maar de duurdere koperen drager en de lijst hebben zeker de waarde mede bepaald⁶.

Advies

Restauratie van dit schilderij is niet alleen ten zeerste aanbevolen maar is noodzakelijk om het voor de toekomst te redden. Het gaat om een iconografisch uniek schilderij in het latere oeuvre van Cornelis de Vos. Aangezien het om een bestelling voor een kloosterkerk in Temse gaat, illustreert het schilderij dat de Antwerpse schilder ook buiten Antwerpen werd gewaardeerd. Zijn afzetgebied richtte zich - naast Antwerpen - vooral op Oost-Vlaanderen en de Kempen⁷. Het altaarstuk bevestigt de veelzijdigheid van Cornelis de Vos die vaak geheel ten onrechte enkel als een schilder van portretten wordt aangezien.

Katlijne Van der Stighelen - 26.12.2023

Literatuur:

Voor zijn activiteiten als historieschilder, zie: Katlijne Van der Stighelen en Hans Vlieghe, 'Cornelis de Vos (1584/85-1651) als historieschilder', in *Academiae Analecta. Mededelingen van de Koninklijke Academie voor Wetenschappen, Letteren en Schone Kunsten van België. Klasse der Schone Kunsten*, jg. 54, nr. 1, Brussel, 1994, pp. 1-75 [**Van der Stighelen & Vlieghe, 1994**]; Hans Vlieghe, 'Ölskizzen von Cornelis de Vos', in *Beiträge zur Geschichte der Ölskizze vom 16. bis zum 18. Jahrhunderts*, Braunschweig, 1984, pp. 59-7 [**Vlieghe, 1984**]. Over zijn portretten, zie: Katlijne Van der Stighelen, *De portretten van Cornelis de Vos (1584/85-1651): een kritische catalogus*, Verhandelingen van de Koninklijke Academie voor Wetenschappen, Letteren en Schone Kunsten van België. Klasse der Schone Kunsten, jg. 52, nr. 51, Brussel, 1990 [**Van der Stighelen 1990**]. Voor biografische informatie, zie:

Katlijne Van der Stighelen, 'Van 'marchant' tot 'vermaert conterfeyter': het levensverhaal van Cornelis de Vos', in *Jaarboek Koninklijk Museum voor Schone Kunsten*

⁴ Van der Stighelen & Vlieghe, 1994, p. 64, afb. 62

⁵ Van der Stighelen & Vlieghe, 1994, p. 66, afb. 43

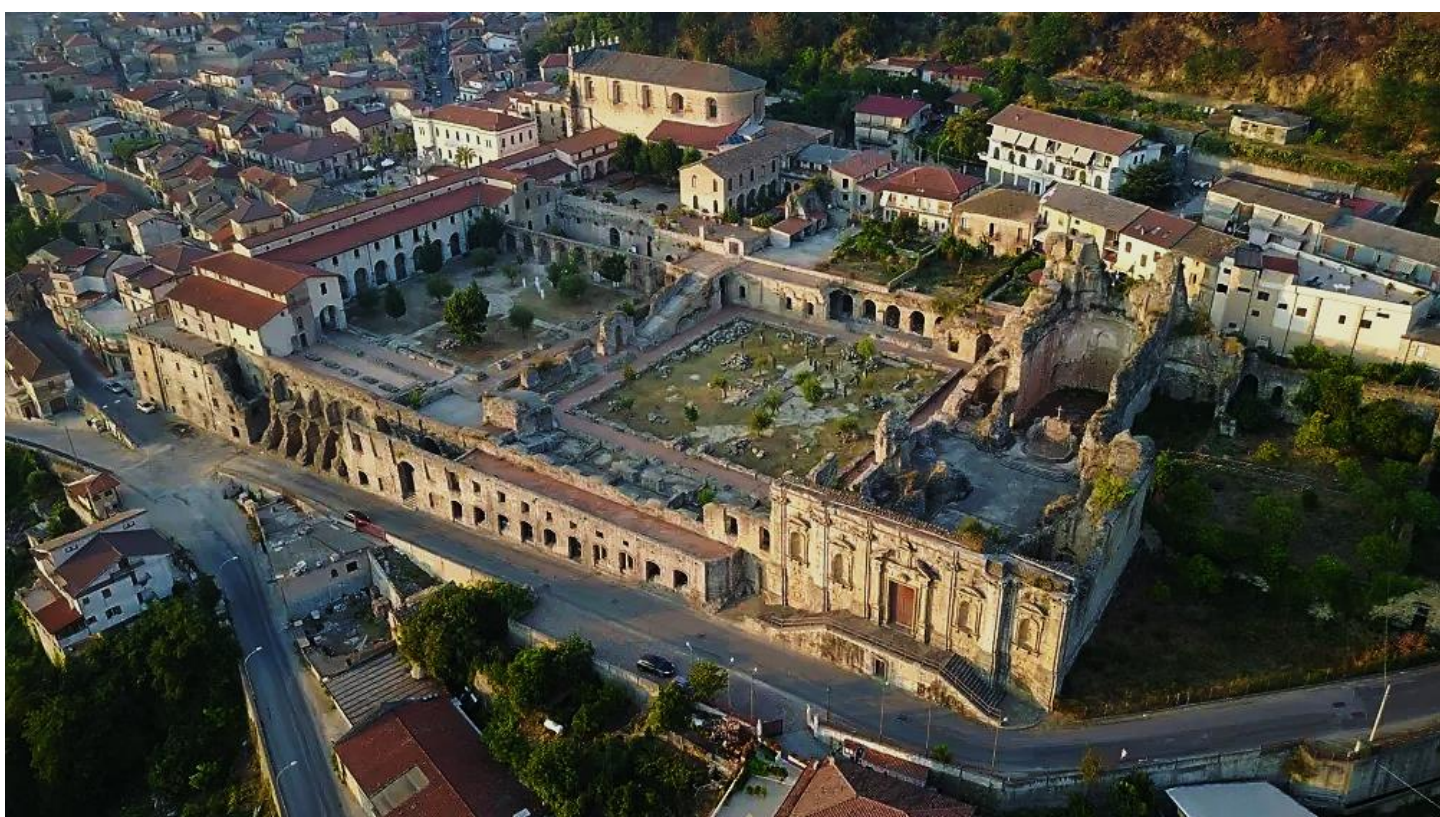
⁶ Van der Stighelen & Vlieghe, 1994, p. 57

⁷ Van der Stighelen & Vlieghe, 1994, pp. 51-52

OP EEN ANDERE MANIER

*Er bestaan ontzettend veel afbeeldingen van de legende van Dominicus van Soriano.
Walter Gehyckens zocht er een vijftal uit en voegde er wat informatie aan toe.
Als afsluiter tonen wij ze, naast een afbeelding van het klooster aldaar zoals het er nu uitziet.*

Ruïnes van het dominicanenklooster van Soriano. Tijdens een aardbeving 1659 is het klooster verwoest en opnieuw opgebouwd door de kartuizer Presti. Helaas is het klooster in 1783 weerom door een aardbeving getroffen en vandaag de dag blijven alleen nog de resten ervan over, alsook de voorgevel van de kerk in barokstijl.

Dominicus van Soriano, Antoon Van den Heuvel (Gent 1600-677)
Samen met Melchior de la Mars was de schilder actief in het Gentse als zogenaamde *Caravaggisten*. Het werk van Antoon Van den Heuvel bevindt zich in het MSK Gent (exacte datum schildering onbekend).

Dominicus van Soriano, Silvio Castellucci (1608-1672)
Barokschilder, schilderde zijn interpretatie van 'Dominicus van Soriano' in
1625. Het schilderij bevindt zich in de Sint-Agneskerk in Montepulciano.

Dominicus van Soriano, Francisco de Zurbarán (1598-1664)

Bijgenaamd *de Spaanse Caravaggio*, had een speciale gave voor het schilderen van witte gewaden, hofschilder van Filips IV. Het schilderij hangt in Sevilla St-Maria Magdalenakerk.

Dominicus van Soriano, Carlo Bononi (1569-1632)
Italiaans schilder, schilderde in 1622 zijn 'Dominicus van Soriano'
voor de kerk van de H. Dominicus in de kapel van Thomas d'Aquino
te Ferrara. Schilderij hangt momenteel in het bisschoppelijk paleis.

Domínguez de Soria, Juan Bautista Mauro (1581-1649)

Deze Spaanse schilder trad in bij de dominicanen van Toledo. Werd beïnvloed door Velázquez en Caravaggio en benoemd tot tekenleraar van Filips IV. Schilderde in 1629 zijn 'Dominicus van Soriano' voor het dominicanenklooster in Madrid. Het schilderij bevindt zich nu in het Prado.

Help ons om het schilderij

De Maagd Maria overhandigt in het bijzijn van Catharina van Alexandrië en Maria Magdalena een in de hemel vervaardigd schilderij van Dominicus aan de kerkbewaarder van Soriano

verkregen van de kerkraad Sint-Martinus te Burcht

te restaureren

Stort uw bijdrage op de rekening van

vzw Sint-Paulusvrienden

BE45 2200 9085 5589

met vermelding 'Restauratie Dominicus van Soriano'

U bent alvast bedankt voor uw gulheid!

Colofon

Dominicus van Soriano
In Sint-Paulus Antwerpen

Een legende
Een schilderij
Een restauratie

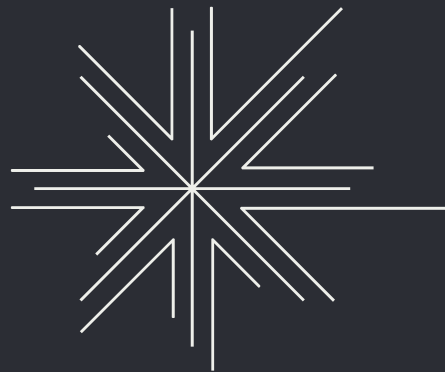
Een uitgave van
vzw Sint-Paulusvrienden
Prior Peltiersplaats 7
2000 Antwerpen

Tekstmateriaal
Walter Geluyckens
Armand Storck
Katlijne Van der Stighelen

Tekstnazicht
Guido Meeussen
Armand Storck

Samenstelling en Lay-out
Joris Reymer

Maart 2025

Sint Paulus